

KAREL ŠEFMAN

1889 – 1973

Karel ŠEFMAN se je rodil 1889 v Kranjski Gori. Kot študent četrtega semestra pravne fakultete na Dunaju je prostovoljno vstopil v vojno šolo in končal oficirski tečaj. Postal je artilerijski častnik črnovojniškega bataljona. Bojeval se je na ruskem, romunskem in italijanskem bojišču. V Krpatih je bil težko ranjen. Kot nadporočnik je prejel najvišje pohvalno priznanje. Po propadu Avstro-Ogrske armade se je 8.11.1918 vrnil v svoj domači kraj Kranjsko Goro in takoj pričel z aktivnostmi pri branjenju severozahodnega dela takratne države SHS, ki je bila pod močnim pritiskom avstrijske in nemške vojske, predvsem pa tudi vojske Italije, ki si je hotela polastiti Bled in Zgornjesavsko dolino, preko katere je potekala železnica.

Že naslednji dan je odšel v Ljubljano do poverjenika za narodno obrambo pri narodni vladi SHS dr. Lovra Pogačnika. Izrazil mu je pripravljenost za delovanje pri zaščiti slovenskega naroda na Koroškem, ki je bil pod močnim pritiskom avstrijske in nemške vojske, pa tudi zaradi velike nevarnosti in odkritih namenov Italijanske vojske po zasedbi »jeseniškega trikota«, torej celotne Zgornjesavske doline, vse od Trbiža do Bleda.

Zaradi zavrnitve je precej razočaran odšel nazaj v rojstni kraj in takoj s pomočjo nekaterih domačinov, med njimi je bil tudi duhovnik z Dovjega Jakob Aljaž, začel zbirati prostovoljce. Že v začetku decembra 1918 je nastala t.i. Šefmanova četa s približno 150 borci, prekaljenimi vojaki, domačini iz Rateč, Podkorena, Kranjske Gore, Loga, Gozd Martuljka, Dovjega in Mojstrane. V tem sestavu je imel tudi mitralješko enoto z osmimi strojnimi puškami. Domačini so njegovo četo radi poimenovali »Korenška armada«. Decembra je začel zasedati pomembne položaje v Zgornjesavski dolini do Vršiča, na zahodnem delu pa od Bele Peči, Petelinjeka, Korenskega Sedla, Kamnitega Vrha, do Belce in Kepe. Frontna linija je bila dolga okrog 50 km.

V tem času so na Gorenjskem že delovale tudi enote generala Maistra, ki so varovale slovensko ozemlje na Koroškem. Najpomembnejši gorenjski borci za severno mejo na Gorenjskem so bili dr. Janko Brejc, major Alfred Lavrič, Lojze Ude, Rudolf Badjura in Karel Šefman. Udetova in Šefmanova vloga je še toliko pomembnejša, ker sta oba nastopila najprej kot prostovoljca z njunima enotama in so ju šele kasneje vključili v enote pod poveljstvom generala Maistra. O delovanju, organizaciji in vojnih aktivnostih teh enot na tem delu Slovenije je obširno pisal Lojze Ude v 2. števil. Jeseniškega zbornika leta 1969.

46. Oddelek Šefmanove čete v Podkorenu

Šefmanova četa je od januarja 1919 delovala tudi na Koroškem, kamor je prešla zaradi avstrijsko-italijanskega zavzetja Podkloštra in namena zavzetja Korenskega sedla. Prav Šefmanovi četi gre zasluga, da se to ni zgodilo. Šefmanova četa se je vključevala tudi v boje pri branjenju karavanškega predora, kjer so potekali hudi boji s precejšnjim številom žrtev.

Največ zaslug gre nadporočniku Karel Šefmanu in njegovi četi pri branjenju Zornjesavske doline pred italijansko vojsko, ki je nameravala zavzeti »jeseniški trikot«. Po premirju z Avstro-Ogrsko so Italijani tudi preko črte londonskega sporazuma nameravali prodreti do Ljubljane, kar so jim preprečili srbski prostovoljci, v zgornjesavski dolini pa od Trbiža in Jesenic, vse do Bleda, kar pa so jim preprečile Šefmanove enote. Prišlo je tudi do oboroženih spopadov in diverzantskih akcij, ki so jih izvedli Šefmanovi borci pri preprečitvi prodiranja Italijanov v Zgornjesavsko dolino po cesti in železnici.

Takole je eno izmed odmevnih akcij, januarja 1919, ko so Italijani hoteli prodreti z do zob oboroženimi vojaki do Jesenic, opisal nadporočnik Karel ŠEFMAN:

»Bila je jasna in mrzla noč. Mesec je svetil, ko sem razporedil svoje fante na borbene položaje. Dve strojni puški sta držali v šahu cesto, pri Jalenovi žagi pa dve železniško progo. Po cesti je pripeljala kolona tovornjakov po progi pa vlak. Z nekaj rafali smo opozorili makaronarje, da gre tokrat zares. Bili smo dovolj odločni, da so se nas nočni vsiljivci počeno ustrašili. Ročno so opustili svojo namero, se obrnili in jo urezali nazaj proti Trbižu. In tako je najlepši košček sveta ostal slovenski.«.

Že pred tem so zgornjesavski prostovoljci, ko so izvedeli za ta prodor, uničili kretnice na železniški postaji v Kranjski Gori, tako da bi bil prodor po železnici tudi sicer nemogoč.

Po mnenju strokovne javnosti, ki je opisano v sicer ne tako številnih publikacijah, gre prav Karlu Šefmanu na vojaško taktični ravni največ zaslug, da je ta del slovenskega ozemlja ostal slovenski.

Na politično strateški ravni pa gredo zasluge seveda tudi srbskemu znanstveniku Mihajlu Pupinu, ki je preko ameriškega predsednika Wilsona vplival, da ZDA niso priznale Londonskega pakta. S tem je tudi on veliko prispeval, da je »jeseniški trikot« ostal slovenski. Seveda pa bi bilo to morda nemogoče, če bi Italijanom pred tem že uspelo zavzeti ozemlje »jeseniškega trikota«.

Zato da Italijani na Pariški mirovni konferenci niso mogli nastopati s svojimi zahtevami po ozemljih z argumentom, da so bila s strani italijanske vojske zasedena, kot je bil to primer »jeseniškega trikota« gre zasluga predvsem nadporočniku Karlu Šefmanu in njegovim prostovoljcem.

Na Bledu so Slovenija, Srbija in občina Mihajlu Pupinu v znak hvaležnosti v Zaki postavili spomenik, Občina Bled pa ga je že leta 2021 imenovala za častnega občana.

Karel Šefman je bil in ostal do današnjih dni spregledan in pozabljen. Želel je postati častnik vojske Kraljevine Jugoslavije, vendar je bil zavržen zaradi spora z Rudolfom Badjuro. V spor z njim je prišel zaradi napredovanja italijanske vojske 19. januarja 1919 proti Petelinjeku in Peči, ki ga je Šefman hotel preprečiti, Badjura pa je temu nasprotoval.

Karel ŠEFMAN je kasneje, med drugo svetovno vojno, sodeloval tudi v OF.

Do svoje smrti leta 1973, je kot uradnik delal in živel v Ljubljani, kjer je tudi pokopan.

Sestavil Andrej Žemva

VIRI O KARLU ŠEFMANU :

- UDE Lojze, Boj za severno slovensko mejo 1918 – 1919, 1977
- Spominski zbornik ob 60.letnici bojev za severno mejo 1918 -1919, 1969
- UDE Lojze, Jeseniški zbornik 1969, Boji v Rožu in Ziljski dolini 1918/19, 1969
- dr. ŠIMAC Miha, dr. TORKAR Blaž, Stražarji Karavank DGRM Kranj, 1918
- ŠEFMAN Karel, Leto osemnajsto v Zgornjesavski dolini, TV-15, 1965
- LAPAJNE Niko, Boj za severno mejo, »Korenška armada Karla ŠEFMANA,Tovariš št. 40,1968
- LAPAJNE Niko, Boj za severno mejo, Od Planice do Jesenic, Tovariš št. 43, 1969
- RIBARIČ Miha, Spomini Slovenija-Jugoslavija, FDV, 2015
- GERŠIČ Matjaž, Rudolf BADJURA, Življenje in delo, Spor s Karlom ŠEFMANOM,ZVGS,2014
- PODLIPNIK Matjaž, Zgornjesav'c, Zgodbe s kavča: borci za severno mejo, 2020
- PODRŽAJ Janez, Glasilo zveze DGM : Wilson, Pupin in pariška mirovna konferenca
- KOVAČIČ Suzana, Zgornjesav'c, Bo trg na Gorici dobil novo ime, 2024,
- Slovenec, str.3, Odlikovanja 16.3.1917
- JURIČ PAHOR Marija, Inštitut za etične študije SLO, članek: Nacionalni imaginariji v kontekstu bojev za severno mejo 1918 – 1919, str.323 in 324
- Dr. Dunja DUBAJA: Slovenski prostovoljci v boju za severno mejo
- Osebni arhivi: Peter ŠEFMAN, Andrej ŽEMVA, Janez KAVAR